

Materials del Baix Llobregat i altres escrits
núm. 10 (2004)
Sant Feliu de Llobregat:
Centre d'Estudis del Baix Llobregat

Evolució política al Baix Llobregat

El Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat ha publicat el desè número de la revista *Materials del Baix Llobregat*, corresponent a l'any 2004, amb alguns articles, ressenyes bibliogràfiques i un dossier central dedicat a l'evolució política en la comarca, des de la Transició fins a l'actualitat, en què diversos autors bons coneixedors de la realitat comarcal tracten diferents aspectes, com els resultats electorals, la trajectòria dels partits polítics i el paper dels moviments socials.

En el seu escrit, Josep Lluís Atienza, des de la pròpia experiència d'antic regidor del PSUC de Viladecans, però també des de la que comparteix amb unes generacions de lluitadors antifranquistes, reflexiona sobre els primers ajuntaments democràtics, centrant-se en tres qüestions: els sectors socials i polítics que van contribuir al canvi en les eleccions municipals d'abril del 1979 (moviments obrer, veïnal i estudiantil, partits democràtics, grups culturals...); el significat dels resultats d'aquelles eleccions (la victòria aclaparadora dels partits d'esquerra va suposar una revolució política, un espectacular relleu generacional i l'accés als càrrecs municipals de bastants dirigents del moviment veïnal i alguns del moviment obrer), i el balanç de la gestió dels equips de govern dels nous ajuntaments, indicant tant els aspectes positius com les dificultats que van tenir.

Els articles dels periodistes Joaquim Campano i Carles Castro se centren en l'evolució dels resultats electorals obtinguts pels partits polítics del Baix Llobregat entre 1977 i el 2003. Hi ha coincidència en l'anàlisi de les tendències fonamentals: l'hegemonia dels partits d'esquerra a la comarca durant tot aquest període, especialment rellevant en les eleccions municipals; l'afebliment del vot global dels partits d'esquerres des del final de la Transició fins

ara; la concentració del vot d'esquerres al voltant del PSC; el retrocés i la fragmentació de l'espai electoral comunista a partir dels anys vuitanta, després de l'obtenció de majories electorals per part del PSUC a les eleccions que es van celebrar en el anys de la Transició; el descens de les candidatures independents i les de l'esquerra radical, que havien aconseguit un nombre significatiu de vots en les eleccions realitzades durant la Transició; el contrast entre el vot de les ciutats, majoritàriament d'esquerres, i el dels pobles petits, amb un gran pes de les opcions nacionalistes, sobretot de CiU; i el creixement dels espais nacionalista (CiU i ERC) i de centre dreta (CiU i PP) en els darrers anys.

L'historiador i periodista Jesús Vila planteja la necessitat d'una revisió del paper del moviment obrer en la Transició, considerant que els seus límits van ser una de les causes fonamentals del fet que no s'aconseguís la ruptura democràtica. Vila no nega la part de raó dels que defensen la tesi que els interessos dels treballadors van ser subordinats a la consecució d'un consens polític moderat per part de l'oposició política, però considera que va tenir conseqüències més perverses el concepte de *cinturó roig*, que es va utilitzar per descriure el poder de confrontació social i política dels treballadors a la conurbació de Barcelona durant el tardofranquisme i els primers anys de la Transició, ja que va actuar com un mite enlluernador per a l'esquerra més combativa i li va fer creure que la lluita dels treballadors en defensa d'unes millors condicions de vida i de treball serviria també per aconseguir un canvi radical de règim. La realitat, per Vila, era ben diferent: el moviment obrer tenia un caràcter fonamentalment reivindicatiu, aspirava a un règim de llibertats democràtiques, però no tenia com a objectiu un canvi revolucionari. A més, el moviment polític i sindical del cinturó industrial no estava prou articulat i les seves febleses eren considerables (nombre reduït d'activistes, nivells baixos de coordinació, divisió entre els diferents sectors de l'esquerra...). Així, els resultats de la lluita i sindical i política no van donar, en general, l'hegemonia de l'esquerra que proclamava la ruptura o la imposició de polítiques de ruptura en l'estratègia dels partits que impulsaven la transformació de la dictadura en un règim democràtic.

En el seu article sobre la incidència de la mobilització i desmobilització política a la comarca entre 1975 i 2004, Jordi Ferrer i Lluc Pejó subratllen qüestions de diversa mena: la importància de la lluita obrera durant el tardofranquisme i la Transició; la pèrdua progressiva de la identitat comarcal entre els habitants; la quasi total absència de convocatòries dels moviments socials en l'àmbit del Baix Llobregat, tot i haver-hi moltes organitzacions que mantenen una estructura de coordinació comarcal; el

ACSFL

Mobilització del Partit dels Socialistes de Catalunya durant la campanya de les primeres eleccions municipals democràtiques de 1979

descens de la intervenció política de la ciutadania; el distanciament entre la classe política i la societat civil organitzada; l'aparició a partir dels anys vuitanta de nous espais de participació política de la societat civil (ONG, plataformes ciutadanes i moviments socials) que defensen valors com la solidaritat, la pau o l'ecologisme i són crítics amb les idees productivistes dels partits tradicionals, i l'obertura de processos de participació ciutadana per part d'alguns ajuntaments. Al final del seu text, Ferrer i Pejó fan un catàleg de les mobilitzacions que han tingut major repercussió a la comarca i apunten la necessitat de fer estudis sobre els moviments socials al Baix Llobregat. La recent convocatòria de recerca col·lectiva del Centre d'Estudis Comarcal, dedicada als moviments socials, segur que contribuirà a fer que tinguem un major coneixement de les experiències associatives i d'acció social que s'han desenvolupat al Baix Llobregat.

En gairebé tots els articles d'aquest dossier hi ha elements de reflexió crítica sobre la política dels partits d'esquerra durant la Transició. Entre les idees bàsiques destaquen les següents: Atienza, Campano, Vila, Ferrer i Pejó coincideixen a assenyalar que la victòria de l'esquerra a les eleccions municipals de 1979 va comportar un èxode de dirigents

dels moviments socials cap a la feina de gestió municipal, la qual cosa va originar l'afebliment de les associacions de veïns i altres organitzacions socials; Vila afirma que la mobilització de l'esquerra es va diluir en el marasme de la batalla institucional; i Ferrer i Pejó creuen que la política institucional va desactivar la participació ciutadana.

Finalment, cal indicar que hi ha alguns temes de certa rellevància que no han estat tractats en aquest dossier i que valdria la pena tenir en consideració en futures ocasions: l'evolució de les idees i les propostes programàtiques dels partits polítics; les relacions, tant les de col·laboració com les conflictives, entre les institucions polítiques, els partits, les associacions i els moviments socials, a escala comarcal i en cada un dels municipis; el rol dels partits polítics d'esquerra radical, que tot i no haver obtingut representació institucional han fet un paper important en l'impuls de diversos moviments i lluites socials a la comarca, o les realitats i dinàmiques polítiques i socials en l'àmbit local.

Enric Prat
Historiador